

Referat

Møte om: Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser

Saksnr.:

Til stede: *Utvalget:*
Professor Steinar Holden, Universitetet i Oslo (leder)
Ekspedisjonssjef Amund Holmsen, Finansdepartementet
Forskningsdirektør Linda Nøstbakken, Statistisk sentralbyrå
Rektor Øystein Thøgersen, NHH

Forfall:
Forskningsleder Thomas von Brasch, Statistisk sentralbyrå*
Professor Ragnar Torvik, NTNU

Følgende deltok digitalt:
Avdelningschef Erika Färnstrand Damsgaard, Riksgälden (Stockholm)
Assisterende direktør Nina Larsson Midthjell, Norges Bank

Sekretariatet:
Fagsjef Erling Motzfeldt Kravik
Seniorrådgiver Iver Berge Vikøren
Seniorrådgiver Kjersti Lyngtun Hansen

Andre deltakere:
Avdelingsdirektør Arent Skjæveland, Finansdepartementet
Underdirektør Kjersti Næss Torstensen, Finansdepartementet
Underdirektør Kari Anne Haugen, Finansdepartementet

Dato: 24.08.2022

Møteleder: Utvalgsleder Steinar Holden

Referent: Sekretariatet

* Rettet 24. oktober 2022

Referat fra møte i Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser 24. august 2022

1. Dagsorden og åpning av møtet

Utvalgsleder Steinar Holden ønsket velkommen til møtet. Et nytt punkt på dagsorden var at statsråden ønsket å komme innom utvalgsmøtet for å diskutere den økonomiske utviklingen. Utvalgsmedlemmene var informert om dette dagen i forveien, men dagsorden var ikke oppdatert.

2. Oppfølging av utvalgets uttalelse om handlingsregelen

Innledning ved Kjersti Næss Torstensen og Erling M. Kravik, Finansdepartementet

Kjersti Næss Torstensen orienterte om økonomiavdelingens arbeid med det finanspolitiske rammeverket, herunder handlingsregelen. Det ble redegjort for hvilke hensyn handlingsregelen skal ivareta, hvilke avveininger som må gjøres og hvordan disse avveiningene er blitt mer krevende. Deretter ble utvalget vist en stilisert teoretisk modell der noen av avveiningene modelleres. Blant annet ble det diskutert hvordan risikoaversjon, ønske om stabilitet i uttaket og asymmetrisk konjunkturpolitikk påvirker ønsket uttak i modellen. Det fremkommer f.eks. at større grad av risikoaversjon alt annet likt taler for å benytte mindre enn forventet avkastning i normale tider.

Erling M. Kravik redegjorde for avdelingens arbeid med fundamentale rettesnorer, dvs. rettesnorer som tar utgangspunkt i selskapenes underliggende verdiskaping. Kravik redegjorde for forskjellene mellom en markedsverdidbasert rettesnor og en rettesnor basert på underliggende verdiskaping. Det ble diskutert ulike måter å operasjonalisere fundamentale rettesnorer, herunder forslaget i utvalgets uttalelse fra 2022 om å basere uttaket på utbytte, tilbakekjøp og vekst i utbytte.

Kjersti Næss Torstensen fortalte deretter om det videre arbeidet med å sammenligne egenskapene til ulike typer rettesnorer for bruk av fondsmidlene. Avdelingen utvikler en enkel modell som skal kunne simulere egenskaper ved ulike rettesnorer, herunder kontantstrømregler.

Diskusjon i utvalget

Det ble stilt spørsmål til den stiliserte modellen, og hvordan den hensyntar ulike elementer som kan påvirke ønsket uttak.

Det ble videre nevnt at prosessen departementet legger opp til, virker fornuftig. Enkelte medlemmer la vekt på at det er viktig at handlingsregelen kan kommuniseres enkelt, men at dette ikke fremstod som et problem for de ulike tilnærmingene som ble presentert.

3. Møte mellom utvalget og statsråden

Finansministeren innledet om situasjonen i norsk økonomi og stilte noen åpne spørsmål om blant annet hvordan finanspolitikken for 2023 og fremover bør innrettes i lys av det stramme arbeidsmarkedet og den høye prisveksten, hva som skal til for å kjøle ned økonomien og hvordan vi unngår at den høye prisveksten gir økte forskjeller i befolkningen.

Representantene i utvalget snakket på egne vegne, men var enige om at det er behov for en normalisering av finanspolitikken etter høy pengebruk under pandemien. Gitt situasjonen i økonomien, med høy sysselsetting og lav arbeidsledighet, er det fornuftig å redusere oljepengebruken nå. For å kunne benytte mer oljepenger i en nedgangskonjunktur må pengebruken holdes igjen i oppgangstider. Samtidig ble påpekt at finanspolitikken isolert sett har begrenset virkning på inflasjonen, og at høyere energipriser også har en innstrammende effekt. Flere utvalgsmedlemmer vektla at man ser fremover i finanspolitikken slik at politikken kan stå seg også i ettertiden.

Det ble også påpekt at det er viktig å ha en tidshorisont på innstrammingene over noen år, blant annet av hensyn til at offentlig sektor skal få forutsigbare arbeidsvilkår. Midlertidige kutt i pengebruken kan gi ineffektiv pengebruk i offentlig sektor.

Flere av representantene påpekte at politikerne burde være tydeligere på hvilken situasjon vi befinner oss i nå og fremover. Mange må justere sine forventninger, og det er grunn til å tro at strømprisene forblir høye fremover og at vi må effektivisere forbruket. Da er det fornuftig å kommunisere det utad.

4. Statens rolle overfor næringslivet i krisetider

Innledning ved Amund Holmsen, Finansdepartementet

Amund Holmsen fortalte om ulike støtteordninger som ble iverksatt i håndteringen av koronapandemien, og viste til at det blant annet er flere forskningsprosjekter gjennom Forskningsrådet som skal se på ulike sider av den økonomiske håndteringen. Det ble vist til hvordan utredningsinstruksen benyttes ved utforming av slike ordninger og utvalgets uttalelse om at det er en risiko for at støttetiltakene under pandemien kan skape forventninger om tilsvarende støttetiltak under mindre alvorlige kriser og forstyrrelser. Avslutningsvis ble det diskutert strømstøtte til næringslivet.

Forberedt kommentar av Erika Färnstrand Damsgaard

Erika Färnstrand Damsgaard pekte på flere likheter i Norge og Sverige, herunder høye strømpriser i den sørlige delen av Sverige, den politiske debatten om støttetiltak (særlig husholdninger) og at pandemien kan ha skapt en forventning om kompensasjon fra staten i krevende situasjoner.

Diskusjon i utvalget

Utvalget pekte på at det vil bli interessant å se hvordan ulike støttetiltak i ulike land under pandemien har fått betydning for den økonomiske situasjonen vi befinner oss i nå. Det ble videre pekt på uheldige insentiveffekter av strømstøtte til både næringslivet og husholdningene, og at dersom det likevel skal utformes en støtteordning til bedriftene, er lån mer hensiktsmessig enn tilskudd. Det ble uttrykt ønske om mer informasjon om konsekvensene for næringslivet av høyere strømpriser.

Resten av møtet omhandlet utvalgets uttalelser og referatføres ikke. Kun utvalgsmedlemmene (utenom Holmsen) og sekretariatet deltok.